

SPRAWOZDANIA

Sprawozdanie z Międzynarodowej Interdyscyplinarnej Konferencji Naukowej *Wrócić tam, gdzie nie było się dwadzieścia lat – Josifa Brodskiego powroty z historii* (Kraków, 6–8 grudnia 2013 r.)

Organizatorzy i animatorzy z Sekcji Literatury Koła Wschodniego Instytutu Wschodnich Inicjatyw Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego zorganizowali pod patronatem Dziekanów: Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego Międzynarodową Interdyscyplinarną Konferencję Naukową: *Wrócić tam, gdzie nie było się dwadzieścia lat – Josifa Brodskiego powroty z historii*. Podjęto trzy aspekty jego twórczości: Brodski w Rosji (rosyjskojęzyczna twórczość poety, doświadczenie Rosji, związki z kulturą rosyjską), Brodski w podróży (kulturomy podróży, przestrzeni, czasu), Brodski w Polsce (w literaturze polskiej). Konferencję poprzedziły, ale także w czasie jej trwania odbywały się liczne akcje dopełniające naukowe obrady. Trzeciego grudnia 2013 w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krakowie odbyło się spotkanie przyjaciół, wydawców, komentatorów, tłumaczy: Jerzego Illga, Bogdana Toszy, Marka Zagańczyka, Bronisława Maja, Adama Szczucińskiego, czytelników poety w panelu: „*Pejzaż nie jest w stanie obejść się beze mnie*”. *Znak wodny – Znak obecności. Josif Brodski we wspomnieniach*. Została otwarta wystawa fotografii Moniki Gromali *Fotografie widzą miasta w barwach słów – Wernacja Josifa Brodskiego*. Wernisażowi towarzyszyła dyskusja z udziałem J. Illga, B. Toszy, M. Zagańczyka, A. Szczucińskiego. Czwartego grudnia na Uniwersytecie Śląskim toczyła się dyskusja o poezji zorganizowana przez studenckie koło *Neolit* połączona z projekcją filmów – prezentowano reżyserskie interpretacje-wariacje mitów: dzieciństwa, rodziny, miasta, doświadczeń egzystencjalno-poetyckich młodego poety – *cliché* niezrealizowanej podróży sentymentalnej do ojczyzny – *Półtora pokoju* duetu Andrieja Chrzanowskiego, Jurija Arbatowa (2008), a także filmu dokumentalnego Magdaleny Piekorz *Widok z Krakowa* (2013).

W pierwszym dniu konferencji podjęto problematykę idiomatyczności poezji Noblisty. Katarzyna Mroczkowska-Brand (Uniwersytet Jagielloński) w wystąpieniu inauguracyjnym przedstawiła referat pt. *Twórczość J. Brodskiego – czyli marzenie komparatysty*. Analizowała zagadnienie dwujęzyczności warsztatu, autoprzekładal-

ności/nieprzekładalności jego idiomu na język angielski. Kolejny uczestnik Denis Akhaphkin (*St. Petersburg State University*) autor książki *Philological Methaphor in Russian Poetry of XX Century* w referacie *Joseph Brodsky and the Canon of Russian Poetry of XXth century (J. Brodski: kanon poezji XX wieku)* rekonstruował autorski projekt autotranslacji, autokanonizacji poezji, m.in. Anny Achmatowej, Osipa Mandelsztama. Aspekty autotranslacji kontynuował tłumacz, popularyzator, wydawca Brodskiego, Mariny Cwietajewej Alexei Bragin (*The Brodsky Estate Translation Group*) w performansie-wystąpieniu *Amateur's view or notes of non-pro (Spojrzenia amatora. Uwagi za i przeciw)* poddał oglądowi „nieprofesjonalny” warsztat amatora-admiratora poezji. Beata Kałęba (Uniwersytet Jagielloński) badała *Tekst królewiecki w dialogu. „Pocztówkę z miasta K.”* Josifa Brodskiego, „*Nową pocztówką z miasta K.*” *Tomasa Venclovy* waloryzowane jako epitafium „zamordowanemu miastu” (Venclova), przemianowanym miastom bez imienia, „[...] które nie pragną zemsty” (Brodski). Alexandra Berlina (*Universität Duisburg-Essen*), tłumaczka poety, autorka książki *Poetry In Self-Translation* w wystąpieniu *Brodsky's Sextet': the Mystery of Minor Characters (Sektet Brodskiego: tajemnica twórczości)* podjęła próbę weryfikacji polilogu: sekstetu poetów projektujących poetyki autora *Wielkiej Elegii dla Johna Donne'a* zawieszono między tekstualnymi wpływami Wschodu i Zachodu. Sanna Turoma (*University of Helsinki*) w swoim czytaniu *Brodsky in Istanbul: Time, Space, and Orientalism (Brodski w Istambule: czas, przestrzeń, orientalizm)* dokonała rozbiórki eseistyki roztrzásając zagadnienie podróży na Wschód, mentalnego powrotu do Istambu: miasta izolowanego w umyśle, lecz obecnego, obserwowanego w sobie, badanego jak „wirus pod mikroskopem”, rekonstruując ten szczególnie dyskurs kolonialno-orientalny. Małgorzata Semczuk-Jurska (Uniwersytet Warszawski) w wystąpieniu *Eseje wspomnieniowe – dlaczego pisane były o angielsku?* zajęła się zagadnieniem dwujęzyczności, analizą historycznych determinant, które warunkowały pisanie esejów w języku angielskim: ze szczególnym uwzględnieniem tego najbardziej osobistego eseju Brodskiego *Póttora pokoju* (1986). Jej zdaniem, wybór j. angielskiego był konsekwencją strategii oporu przeciw Państwu manifestującemu swoją opresję w języku rosyjskim. Beata Pawletko (Uniwersytet Śląski) w referacie *Brodski na Śląsku 20 lat później* szczegółowo odtwarzała ślady pobytu poety na Śląsku w 1993 roku w związku z nadaniem doktoratu *honoris causa* na Uniwersytecie Śląskim, przypomniła liczne towarzyszące wydarzenia. Przypomniła, że Inicjatywa zorganizowania uroczystości angażowała wiele osób związanych z kulturą tego regionu, a jej idea zrodziła się w środowisku filologicznym. Jej pomysłodawcami byli Piotr Fast: komentator, tłumacz, popularyzator Noblisty w Polsce oraz dyrektor teatru im. Stanisława Wyspiańskiego Bogdan Tosza. Ówczesne spotkanie z poetą, było właściwie spotkaniem poetów, którzy przybyli do Katowic – Brodskiego, Czesława Miłosza i Tomasa Venclovy.

Dzień drugi krakowskiej konferencji, siódmego grudnia otworzył panel translatorski prowadzony przez redaktor naczelną „Przekładańca” Magdalenę Heydel

(Uniwersytet Jagielloński), w którym wzięli udział tłumacze, badacze, popularyzatorzy poezji Brodskiego: Denis Akhapiin (*St. Petersburg State University*), Alexei Bragin (*The Brodsky Estate Translation Group*), Alexandra Berlina (*Universität Duisburg-Essen*), który okazał się cenną lekcją warsztatu tłumacza dla licznie zgromadzonych gości i studentów.

Właściwe obrady otworzył Zakhar Ishov (Yale Univeristy) referatem *Brodsky, Venice, new nativity (Brodski, Wenecja, tożsamość)*. Tłumacz, komentator poety, autor książek: *Joseph Brodsky Translating Joseph Brodsky, Joseph Brodsky and Italy; Eliot, Akhmatova, Brodsky: three Virgilians moments* tropił wenecko-petersburskie ślady poety, narrację odbić miasta/miast. W kolejnym wystąpieniu *Dyskurs żałobny oka. Josif Brodski/Roland Barthes* Violetta Mantajewska (Uniwersytet Śląski) dekonstruowała dwa eseje Brodskiego: *Przewodnik po przemianowanym mieście, Półtora pokoju* (1986) zapisane „okiem żałoby”, serdecznego lamentu syna po śmierci rodziców – szczególnego epitafium dzieciństwa, wczesnej młodości, miasta. Autorka glosowała teksty Brodskiego/Rolanda Barthes’a – dzienniki z czasu żałoby: *La Chambre claire: note sur le photographie/Przewodnik po... , Le journal de deuil/ Półtora pokoju* – parateksty eseju/dziennika/notatnika żałoby/epitafium/autobiografii/albumu ze zdjęciami/przewodnika po mieście/kroniki rodzinnej skonstruowanej z 45 obrazów, jako że wyłącznie poetyka fragmentów maskuje etapy przeżywania odejścia, strukturyzując doświadczenie. Trzecia prelegentka porannego cyklu Monika Wójciak (UAM w Poznaniu), polonistka-komparatystka, admiraorka literatury rosyjskiej w omówieniu *Hołd strumienia wobec źródła – dzieje relacji i recepcji* pokazała dialog Brodskiego z polską poezją i kulturą.

Część popołudniową otworzyła Elżbieta Dutka (Uniwersytet Śląski) tekstem „*Szorstkie odosobnienie*” – *Josif Brodski we wspomnieniach Julii Hartwig*, kontynuując panel polilogu poetów. Marian Zaczyński (Uniwersytet Jagielloński), historyk literatury, bibliograf, edytor poddał krytycznemu oglądowi *Triumwirat poetów exulantów: Miłosza, Brodskiego (z Tomaszem Venclovą w tle)*. Patrycja Spytek (Uniwersytet Warszawski) w tekście *Gustaw Herling-Grudziński o Josifie Brodskim („Dziennik pisany nocą”)* zaprezentowała interpretację fenomenu poezji Noblisty autora *Innego świata*.

Ostatni dzień konferencji *Wrócić tam, gdzie nie było się dwadzieścia lat – Josifa Brodskiego powroty z historii* był świętem młodych adeptów nauki – studentów i doktorantów i stał się niezaplanowanym festiwalem interpretacji jednego wiersza, dowodem fascynacji kolejnego pokolenia wierszami poety. Wystąpili i równocześnie debiutowali: Anna Cichy (Uniwersytet Jagielloński): „*Ten kraj zastygł w bezruchu*”. *Problematyka społeczno-polityczna w rosyjskojęzycznej twórczości Josifa Brodskiego*, Marzena Borowska (UMCS w Lublinie): *Kosmologia poety-podróżnika. Językowy obraz słońca, gwiazd i księżycy w poezji Josifa Brodskiego*, Olga Lewandowska (Uniwersytet Jagielloński): *Doświadczenie migracji w poezji Josifa Brodskiego*, Joanna Bednarek (UAM w Poznaniu): *Między fantazmatem a realnym*

– *nastroje w „Znaku wodnym”*, a także organizatorzy konferencji: Monika Gromala *Parada cieni – Brodski i poeci anglojęzyczni*, Kajo Rudziński *Filozofia języka w esejach Josifa Brodskiego*, Iwona Boruszowska (Uniwersytet Jagielloński): *Josif Brodski na kartach dziennika Susan Sontag*, Michał Zdunik (Uniwersytet Warszawski): *Dwie Wenecje, dwa modernizmy. Josif Brodski Tomasa Tranströmera*, Kristina Vorontsova (Uniwersytet Jagielloński): *Hipertekst polski w poezji Josifa Brodskiego*, Marcin Skrzypczak (SWPS w Warszawie): *Brodski w twórczości Mirosława Czyżykiewicza*. Na uwagę zasługują dwa referaty: Iwony Boruszowskiej: *Josif Brodski na kartach dziennika Susan Sontag*, a także Michała Zduńka: *Dwie Wenecje, dwa modernizmy. Josif Brodski Tomasa Tranströmera*.

Sesja naukowa zaistniała w komparatystycznym polilogu łaćnińsko-polsko-rosyjsko-angielskim, była także próbą rekonstrukcji wydarzeń sprzed dwudziestu lat, scalającą dwa ośrodki brodskologiczne w Polsce: polonistyczny/rusycystyczny. Uczestnicy konferencji podejmowali różne aspekty tekstualnego świata noblistów Miłosza i Brodskiego, a także litewskiego przyjaciela obydwu – Tomasa Venclovy, którzy weszli do europejskiego i światowego kanonu, głosowali ślady poetów rosyjsko- i anglojęzycznych, procesu autokanonizacji.

Violetta Mantajewska

Sprawozdanie z IV Międzynarodowej Konferencji Naukowej Colloquia Russica „Rurykowicze w świecie powiązań dynastycznych: polityka, obyczajowość, kultura, religia (X-XVI ww.)” (Mogilno, 14-16 listopada 2013 r.)

Czwarta już odsłona konferencji naukowej poświęconej dziejom Rusi odbyła się w pobenedyktyńskim zespole klasztornym w Mogilnie za sprawą współpracy Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego oraz Pracowni Badań nad dziejami Rusi Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego (reprezentowanych przez prof. Dariusza Dąbrowskiego), Instytutu Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego (dr Witalij Nagirnyj), Koła Naukowego Historyków Studentów UJ (Joanna Mendyk) oraz Uniwersytetu Przykarpackiego im. Wasyla Stefanyka (dr Myrosław Wołoszczuk).

Colloquia Russica to szereg wydarzeń naukowych, z których najważniejszym jest coroczny zjazd badaczy dziejów Rusi, głównie z krajów Europy Środkowo-Wschodniej. W przedsięwzięciu biorą udział zarówno utytułowani pracownicy naukowi rozmaitych instytucji, jak i studenci i doktoranci przedstawiający swe pierwsze osiągnięcia w dziedzinie studiów nad historią i kulturą Europy Wschodniej, bowiem w spotkaniach z cyklu Colloquia Russica obok historyków, biorą udział

również archeolodzy i historycy sztuki. Historia spotkań sięga 2010 roku, gdy idea organizacji międzynarodowego spotkania miłośników dziejów Rusi zrodziła się w środowisku krakowskich studentów historii. Kolejne, po krakowskiej, konferencje Colloquia Russica gościły w Iwano-Frankiwsku (Uniwersytet Przykarpacki im. W. Stefanyka) w 2011 r. i w Warszawie w roku następnym (PAN, Instytut Historii UW).

Spotkanie w Mogilnie przebiegło według formuły opracowanej przy okazji pierwszego wydarzenia spod znaku Colloquia Russica w Krakowie. Na trzydniową konferencję składają się debaty doświadczonych badaczy dziejów Rusi, wykłady otwarte, panele referatów autorstwa pracowników naukowych, doktorantów i studentów oraz prezentacja najnowszych prac poświęconych szeroko rozumianym dziejom średniowiecznej Rusi.

Konferencję w mogileńskim klasztorze rozpoczęły słowa powitalne reprezentantów władz Mogilna i klasztoru, przewodniczącej Koła Naukowego Historyków Studentów UJ, głównego organizatora tegorocznej edycji prof. Dariusza Dąbrowskiego (UKW) oraz prezentacja najnowszych materiałów pokonferencyjnych Colloquia Russica¹ dokonana przez Witalija Nagirnego (Instytut Historii UJ). Zaprezentowana publikacja pt *Rus' during the era of Mongol invasions (1223-1480)* jest owocem obrad naukowych w Warszawie. Do tej pory drukiem ukazały się także materiały z konferencji w Krakowie² i w Iwano-Frankiwsku³.

Z wykładem inauguracyjnym pt. *Близкородственные браки в династии Рюрикoviчей домонгольской поры (Małżeństwa osób blisko spokrewnionych w dynastii Rurykowiczów w okresie sprzed najazdów mongolskich)* wystąpił prof. Fiodor Uspienski z Rosyjskiej Akademii Nauk w Moskwie. Prelegent wykazał, iż Rurykowicze starali się przestrzegać regulacji cerkiewnych na temat dozwolonego stopnia pokrewieństwa dotyczących możliwości zawierania związków małżeńskich. Dotyczyło to zwłaszcza wieku XI, gdy Rurykowicze byli jeszcze dość blisko z sobą spokrewnieni i pamięć o wspólnych przodkach była dość silna. W XII wieku, gdy poszczególne gałęzie rodu Rurykowiczów oddaliły się od siebie na tyle, by małżeństwo było możliwe, wewnątrzdynastyczne mariaże stały się jednym z głównych sposobów prowadzenia polityki.

Drugiego dnia konferencji z wykładem otwartym wystąpił prof. Djura Hardi z Uniwersytetu w Nowym Sadzie (Serbia). Referat pt. *Кем был для Венгрии „dux Galiciae” после заключения договора между Арпадами и Романовичами в Из-*

¹ *Rus' during the era of Mongol invasions (1223-1480). Publication after 3rd International Conference, Warsaw, 15-17th November, 2012*, ed. V. Nagirnyy, Kraków 2013.

² *Ruś średniowieczna a sąsiedzi (IX – połowa XIII w.). Materiały międzynarodowej konferencji naukowej, Kraków 24-26 listopada 2010 r.*, pod red. V. Nagirnego, Kraków 2011.

³ *Principalities in lands of Galicia and Volhynia in international relations in 11th-14th c. Publication after 2nd International Conference, Ivano-Frankivsk, 20-22th October, 2011*, ed. V. Nagirnyy, Kraków 2012.

волене в 1246 г.? (Kim byli dla Węgrów „dux Galiciae” po zawarciu umowy między Arpadami a Romanowiczami w Zwoleniu w 1246 r.?) poruszał ciekawą tematykę jednego z aspektów stosunków rusko-węgierskich w XIII wieku – wędrówki rozmaitych tytułów książęcych i królewskich wyrażających realne, bądź jedynie symboliczne, pretensje terytorialne osób nimi się posługujących.

Autorem trzeciego wykładu otwartego był prof. Jan Tęgowski (Uniwersytet w Białymstoku). Nosił on tytuł *Związki rodzinne Rurykowiczów i Giedyminowiczów w XIV stuleciu*. Prelegent szczegółowo omówił rusko-litewskie mariaże dynastyczne poczynając od czasów protoplasty litewskiego rodu książęcego, Giedymina. W swoim wykładzie badacz zaprezentował swoistą ewolucję małżeństw dynastycznych pomiędzy Giedyminowiczami a Rurykowiczami od aktów typowo politycznych po akty o charakterze prywatnym. By ułokować te stosunki w odpowiednim kontekście, profesor nawiązywał także do sytuacji wewnętrznej na Rusi – losów książąt ruskich, zwłaszcza z Tweru i Moskwy oraz ich stosunków z Tatarami.

Kolejnym stałym punktem każdej edycji Colloquia Russica są debaty eksperckie. Pierwszego dnia w debacie pt. *Rurykowicze jako rodzina – społeczne aspekty funkcjonowania dynastii* wzięli udział specjaliści w zakresie genealogii Rurykowiczów – prof. Dariusz Dąbrowski i prof. Fiodor Uspienski. Badacze w swoich wypowiedziach nakreślili obraz prywatnych stosunków między Rurykowiczami: stosunków rodzinnych, międzypokoleniowych, relacji małżeńskich. Profesor Uspienski podkreślił również znikomy, raczej bierny, wpływ kobiet na politykę i życie społeczne Rusi we wczesnych dziejach państwa. Świadczą o tym choćby lakoniczne wzmianki źródłowe o wielu ruskich księżniczkach lub niekiedy brak jakichkolwiek bliższych informacji o nich. Dyskusja pokazała także, pod jakim kątem można badać powiązania rodzinne dynastii Rurykowiczów, gdyż nie omówionymi pozostaje jeszcze wiele aspektów funkcjonowania rodu książęcego np. prawo stanowione i obyczaje, a życie rodzinne dynastii panującej czy wpływ otoczenia na sferę prywatną życia samego księcia.

Uczestnikami drugiej debaty, poświęconej związkom Rusi i Litwy (*Rurykowicze w Wielkim Księstwie Litewskim*) byli historycy zajmujący się tematyką dynastii Giedyminowiczów – prof. Jarosław Nikodem (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu) i prof. Jan Tęgowski. Dość ogólny temat debaty dał dyskutantom możliwość nakreślenia niezwykle obszernego i miejscami bardzo szczegółowego obrazu sytuacji Litwy w XIII-XIV wieku. Żywa wymiana zdań między ekspertami towarzyszyła zwłaszcza tematowi polityki Zakonu Krzyżackiego wobec zróżnicowanego społeczeństwa Litwy w odniesieniu do stosunków pogańsko-prawosławnych i katolicko-prawosławnych. Dyskusja poruszała też zagadnienia związane z obecnością i losami przedstawicieli ruskich rodów książęcych na terenie Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Wystąpienia starszych i młodszych naukowców prezentowały szerokie spektrum tematyczne, chronologiczne oraz geograficzne, gdyż w konferencji wzię-

li udział studenci i doktoranci z różnych państw Europy Środkowo-Wschodniej. Referaty uczestników konferencji dotyczyły m.in. lokalnych odgałęzień dynastii Rurykowiczów, kontaktów Rurykowiczów z Przemysłidami, władcami niemieckimi i Połowcami. Liczna grupa wystąpień poruszała problematykę szeroko pojętej kultury Rusi doby Rurykowiczów – pojawiły się wystąpienia o dworskim ceremoniale i kulturze biesiadnej, życiu codziennym Moskwiczów widzianych oczami cudzoziemca, ruskiej myśli politycznej czerpiącej ze źródeł greckich, a także o tematyce archeologicznej. Interesującymi były również wystąpienia poświęcone schyłkowemu okresowi panowania dynastii, na przykład, o relacjach między znaczącymi postaciami epoki – księciem Andrzejem Kurbskim i Konstantynem Ostrogskim czy też referat poświęcony obrazowi księżnej Olgi w XVI-wiecznym kronikarstwie polskim.

Należy zwrócić uwagę na wysoki i wyrównany poziom wystąpień. Trudno w związku z tym wyróżnić imiennie konkretnych referentów, jednak niewątpliwie można przynajmniej zaznaczyć, że niektóre z zaprezentowanych tekstów wniosły nowe, oryginalne wartości do stanu badań nad różnymi aspektami dziejów średniowiecznej Rusi. Pozostaje tylko wyrazić nadzieję, że ten potencjał nie zostanie zaprzepaszczony.

Program kulturalny konferencji miał w dużej mierze na celu zaprezentowanie uczestnikom wybranych elementów romańskiego dziedzictwa regionu. Konferencja odbyła się przecież w miejscu stworzonym do rozważań na temat historii i kultury średniowiecza, w gościnnych murach dawnego opactwa benedyktyńskiego, którego początki sięgają XI wieku. Organizatorzy zadbali by uczestnicy konferencji zapoznali się z nią bliżej. Mieli oni okazję zwiedzić najstarsze partie mogileńskiego założenia, a także kolegiatę p.w. św. św. Piotra i Pawła i pozostałości późnośredniowiecznego zamku w Kruszwicy oraz dwie romańskie świątynie w Strzelnie.

Konferencję w Mogilnie zamknęło podsumowanie trzech dni obrad i prezentacja najnowszych publikacji z dziedziny historii Rusi, wydanych w Polsce, w Rosji i na Ukrainie. W czasie uroczystego zamknięcia konferencji organizatorzy zapowiedzieli, że kolejna odsłona Colloquiów odbędzie się w październiku 2014 roku w Lewoczy na słowackim Spiszu. Jej tematem przewodnim będą kontakty Rusi z państwami Europy Środkowej w XI–XIV wieku.

Monika Kamińska
Uniwersytet Jagielloński

VI Международная научно-методическая конференция «Славянские языки: системно-описательный и социокультурный аспекты исследования», (Брест, 21-22. 11. 2013 г.)

21-22 ноября на филологическом факультете Брестского государственного университета имени А. С. Пушкина состоялась VI (V в ранге международной) Международная научно-методическая конференция «Славянские языки: системно-описательный и социокультурный аспекты исследования».

Открытие конференции состоялось в одной из лекционных аудиторий учебного корпуса филологического факультета. С приветственным словом к участникам и гостям научной встречи от имени кафедры общего и русского языкознания, которая является инициатором и организатором проходящей конференции, обратилась ее заведующая доц. Ольга Переход, которая представила историю кафедры и сказала несколько слов о тех направлениях работы, которые ведутся на кафедре. Итак, на филологическом факультете БрГУ в разных аспектах изучаются русский, белорусский, польский языки. В настоящее время на кафедре разрабатывается тема «Исследование славянских языков в свете актуальных научных парадигм». Поэтому проведение научно-методической конференции заявленной тематики закономерно и вызвано к жизни научными интересами кафедры, факультета и научными интересами многих коллег в Беларуси и за ее пределами.

Выступающая подчеркнула, что конференция становится традиционной в силу особой актуальности ее проблематики для данной географической территории. Брестчина – пограничный регион, расположенный на границе славянских земель, в месте сосуществования языковых стихий разных славянских народов, и такое соседство обуславливает наличие в языке региона интереснейшего материала для исследований. Вопросы, вынесенные на обсуждение интересны для разных славянских народов: белорусов, украинцев, россиян, поляков, словаков.

Проблемное поле конференции заинтересовало ученых из 8 стран – Беларуси, России, Украины, Польши, Словакии, Турции, США, Китая. В работе конференции приняли участие коллеги из России (представители научных учреждений и высших учебных заведений Санкт-Петербурга, Смоленска, Брянска, Челябинска). Очень представительной показалась и украинская часть конференции – 41 заявка и обширная география – Киев, Сумы, Луганск, Житомир, Запорожье, Переяслав-Хмельницкий, Харьков, Львов, Запорожье, Симферополь, Днепропетровск, Черкасы, Дрогобыч. Гости из Польши представляли Естественно-гуманитарный университет в Седльце и Университет Казимира Великого в Быдгоще.

Судя по количеству тем докладов, предложенных для включения в программу конференции (166), ее проблематика действительно вызвала большой

интерес белорусских и зарубежных ученых. Предметом обсуждения был широкий круг вопросов. В их числе – отражение современных социокультурных процессов в славянских языках; динамика и типология изменений в развитии славянских языков; проблемы взаимодействия кодифицированного литературного языка и нестандартных языковых вариантов; вопросы теории и практики сопоставительного исследования славянских языков; актуальные проблемы текста и контекста; новые тенденции в лингводидактике и др.

На пленарном заседании было прочитано 7 докладов. Проф. Александр Лукашанец в реферате *Сучасная славістыка: праблемы і перспектывы (на выніках XV Міжнароднага з'езда славістаў)*, осветил вопросы, затронутые на прошедшем в Минске 20-27 августа 2013 года XV конгрессе славистов; Данута Будняк (Седльце) в реферате *Современность и существенные перемены в славянских языках*, представила изменения в славянских языках; Елена Горошкина (Луганск) – *Шляхи формування мовної особистості студента-філолога*; Виктор Ивченков (Минск) – *Стилистика мнений в зеркале социокультурных процессов*; Нина Максимчук (Смоленск) – *Проблемы влиятельной речевой коммуникации: лингвистический, педагогический, психологический аспекты*; Сергей Мызников (Санкт-Петербург) – *«Диалектная лексика в академических словарях русского языка»*; Тамара Трофимович (Минск) – *Язык Пушкина как объект современной лингвистики*; Ольга Фелькина (Брест) – *Искусственные славянские языки в XXI веке*.

Во время конференции работало девять секций. Всего прозвучало 75 рефератов на белорусском, польском, русском и украинском языках. Первая секция посвящена была теории и практике сопоставительного исследования славянских языков. Вопросы динамики и типологии изменений были затронуты на заседании второй секции. Тематика докладов, прозвучавших в третьей секции, касалась проблем славянской лексикологии и фразеологии. Доклады в рамках направления языковая картина мира и языковая личность были в поле внимания четвертой секции. Отражение социокультурных процессов в славянских языках обсуждалось в ряде работ, прочитанных в рамках пятой секции. Вопросы структуры и семантики текста были рассмотрены на заседании шестой секции. Язык художественной литературы: поэтика и индивидуально-авторский стиль были в поле внимания седьмой секции. Тематика докладов, прозвучавших в восьмой секции, касалась актуальных проблем современной лингводидактики. Преподавание русского языка как иностранного было предметом рефератов, прозвучавших в девятой секции.

Итоги заседаний секций подвели их руководители. Они подчеркнули, что все прочитанные доклады вполне соответствовали теме конференции, вызвали дискуссию, обсуждались многосторонне и благожелательно воспринимались. Кроме того, работа секций была оценена положительно и признана плодотворной и эффективной. Заведующая кафедрой общего и русского

языкознания, Ольга Переход поблагодарила всех за участие и внесла предложение опубликовать рефераты в сборнике *Славянские языки: системно-описательный и социокультурный аспекты исследования*.

Monika Famielec
Bydgoszcz

Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji Naukowej w Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego: *Retoryka tekstu artystycznego. Gry semantyczne*

W dniach 19-20 listopada 2013 roku w Bydgoszczy odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa poświęcona badaniom poetologicznym zatytułowana: *Retoryka tekstu artystycznego. Gry semantyczne*. Została zorganizowana przez Zakład Literatury i Kultury Rosyjskiej Instytutu Neofilologii i Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. Wśród gości znaleźli się między innymi przedstawiciele zagranicznych uniwersytetów: Smoleńskiego, Orłowskiego, Lwowskiego.

Podczas dwudniowych obrad wygłoszone zostały 22 referaty, zgrupowane w pięciu blokach bez podziału na sekcje, dzięki czemu każdy z uczestników mógł wysłuchać wszystkich wystąpień i wziąć udział w dyskusji następującej po zakończeniu każdej części.

W pierwszym bloku wystąpili goście z Rosji, którzy wygłosili aż 4 z 5 referatów. Larisa Pavlova i Irina Romanova (Państwowy Uniwersytet w Smoleńsku) we wspólnym wystąpieniu pod tytułem *Форма сосуществования слов в поэтическом тексте (результат применения программного комплекса «Гипертекстовый поиск слов-спутников в авторских текстах»)* [*Forma współistnienia słów w tekście poetyckim (rezultaty zastosowania kompleksu programowego „Hipertekstowe wyszukiwanie słów-satelitów w tekstach autorskich)*] przedstawiły wyniki swych badań nad tekstem poetyckim, w którym autorki za pomocą autorskiego narzędzia starały się wyszukać słowa-satelity. Zjawisko to stanowiło także przedmiot analizy kolejnego wystąpienia Iriny Romanowej zatytułowanego *Слова-спутники в поэзии Бориса Пастернака* [*Słowa-satelity w poezji Borysa Pasternaka*], która zbadała występowanie słów-satelitów w poezji Borysa Pasternaka. Natomiast druga z przedstawicielek Uniwersytetu Smoleńskiego, Larisa Pavlova, w swoim indywidualnym wystąpieniu pod tytułem *Потаённые повторы в лирике Вячеслава Иванова* [*Ukryte powtórzenia w liryce Wiaczesława Iwanowa*] skupiła się na powtórzeniach słów i poszczególnych leksemów w liryce Wiaczesława Iwanowa. Natomiast Florij Bacewicz, reprezentujący Państwowy Uniwersytet Lwowski, w swoim referacie pod tytułem *Риторические аспекты*

концептуализации в абсурдном тексте [Retoryczne aspekty konceptualizacji w tekście absurdystycznym] skupił się na poezji Aleksandra Wwiedeńskiego, która charakteryzuje się deformacją i destrukcją języka, oraz nosi znamiona tekstu automatycznego. Destrukcją zajął się także Gienadij Zeledowicz (UW) w swoim wystąpieniu zatytułowanym «Ламарк» Осипа Манделштама: *деструкция текстовых отношений как икона замысла*. [„Lamarck” Osipa Mandelsztama: *destrukcja relacji tekstowych jako ikona koncepcji*]. Analizował on to zjawisko w relacjach tekstowych jako ikonie koncepcji. Za materiał do badań posłużył mu utwór „Lamarck” Osipa Mandelsztama, który jak stwierdził naukowiec, cały jest antynarratywny.

Drugi blok obrad składał się z reprezentantów polskich ośrodków naukowych. Rozpoczęła go Barbara Bogołębska z Uniwersytetu Łódzkiego prezentująca referat pod tytułem *Retoryczna kategoria uwodzenia na przykładach literackich zabaw językowo-gatunkowych* [Риторическая категория игры-соблазнения на примерах литературной игры с языком и жанром], w którym przeanalizowała retoryczną kategorię uwodzenia. Anna Skubaczewska-Pniewska (UMK w Toruniu) w swoim wystąpieniu pod tytułem „*Coś tam dyktuje Helenie bez ładu i składu*”. *Macieja Wojtyzki gra z Bułhakowem* [«Что-то без толку диктует Елене». *Игра Мацея Войтышко с Булгаковым*] sięgnęła do sztuki Wojtyzki, w których przedstawia on kobiety, kochanki i towarzyszkę życia mistrzów. Utwory Wojtyzki okazały się opowieścią o sztuce życia, ale także sztuką o życiu. Przedmiot badań Aleksandry Mochockiej reprezentującej UKW w Bydgoszczy, zamknął się w temacie *Kwestia tożsamości – cykl wiedźmiński Andrzeja Sapkowskiego jako pop-postmodernistyczna gra fikcją i autentycznością* [Вопрос тождества – ведьминский цикл Анджея Сапковского как поп-постмодернистская игра фикциональностью и аутентичностью]. Autorka wystąpienia nawiązała w nim do popularnego współcześnie cyklu wiedźmińskiego Andrzeja Sapkowskiego i na jego materiale przeprowadziła analizę kwestii tożsamości, traktując sam cykl jako pop-postmodernistyczną grę fikcją i autentycznością. Tematem wystąpienia Grażyny Bobilewicz (PAN, Warszawa) był realizm metaforyczny przedstawiony przez nią na tle współczesnego malarstwa rosyjskiego autorstwa Vladimira Kusa w referacie pod tytułem *Метафорический реализм в русской современной живописи* [Realizm metaforyczny we współczesnym malarstwie rosyjskim]. Uczestnicy konferencji mogli skonfrontować analizę zawartą w wystąpieniu z przedstawionymi przez jego autorkę obrazami takimi jak: „Drzewo genealogiczne”, „Szachy”, „Strzała czasu”, „Ostatnia wieczerza”. Drugą część obrad zamykał Roman Bobryk (UPH w Siedlcach) z wystąpieniem zatytułowanym *Ironia w twórczości poetyckiej Zbigniewa Herberta* [Ирония в поэтическом творчестве Збигнева Херберта], w którym skupił się nad wieloaspektowością i różnymi przejawami ironii w poezji Zbigniewa Herberta.

Ostatnią z sesji pierwszego dnia obrad rozpoczęło wystąpienie Anny Bednarczyk (UŁ) zatytułowane *Игра с читателем – язык, реалии, интертексты и «дискретные тексты» в переводе [Gra z czytelnikiem – język, realia, interteksty i „teksty dyskretne” w przekładzie]*. Poświęcone ono zostało grze jaką autor prowadzi z odbiorcą tekstu przy użyciu języka, realiów, intertekstów, a także tak zwanych „tekstów dyskretnych” powstałych na bazie innych utworów. Autorka wystąpienia zwróciła także uwagę na trudność jaką stanowią dla tłumacza takie gry słowne. W dalszej części sesji wystąpili w tym bloku przedstawiciele Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, którzy byli organizatorami konferencji. Anna Majmieskułowa w wystąpieniu pod tytułem *«Чего в мой дремлющий тогда не входит ум?»: об одной интертекстуальной метафоре [„Cóż mi się wtedy nie marzy?”: o pewnej metaforze intertekstualnej]* omówiła na przykładach metaforę intertekstualną, natomiast Beata Trojanowska w swoim referacie zatytułowanym *Метафора в прозе Андрея Платонова [Metafora w prozie Andrieja Płatonowa]* przedstawiła różnorodność i specyfikę metafor obecnych w prozie Andrieja Płatonowa. Pierwszy dzień obrad zamykało wystąpienie Rafała Szpaka zatytułowane *Аллегория в прозе Фазиля Искандера [Alegoria w prozie Fazila Iskandera]*, w którym opierając się na prozie Iskandera poruszył on kwestię przedstawionych w niej różnorodnych alegorii i sposobów ich prezentacji.

Kwestie związane kroniką o Wasylku Terebowlskim zawarte w wystąpieniu Aleksandra Szajkina (Państwowy Uniwersytet w Orle) pod tytułem *Литературная природа летописного текста о Васильке Теребовльском [Literacki charakter tekstu kroniki o Wasylku Terebowlskim]* otworzyły drugi dzień spotkania. W dalszej części Anna Warda (UŁ), występująca z referatem zatytułowanym *О семантике “Важки о царевичу Хлорзе” Катарзины II [O семантике „Сказки про царевича Хлора” Екатерины Второй]* podkreśliła europejski, moralno-dydaktyczny charakter utworu zgodny z ówczesnym duchem oświecenia, dostosowany jednak do rosyjskiej rzeczywistości. Badaczka zwróciła także uwagę na liczne odniesienia do czasów współczesnych samej Katarzyny II, która pozostawiła po sobie bogatą spuściznę pisarską. Katarzyna Siewiert, (UKW) w swoim wystąpieniu pod tytułem *Риторика дискурса правового [Риторика юридического дискурса]* przedstawiła prawno-sądowy rodowód retoryki. Natomiast przedmiotem badań Marty Zawichrowskiej (UKW), prezentującej referat zatytułowany *Метафора и метонимия в понимании Фрейда [Metafora i metonimia w rozumieniu Freuda]* okazały się metafora i metonimia w ujęciu „ojca psychoanalizy” opatrzone przykładami trójdzielności ludzkiej psychiki.

Uczestnicy konferencji *Риторика текста художественного. Gry semantyczne* występujący w ostatnim bloku wysłuchali w pierwszej kolejności Iriny Fedorczyk, która wygłosiła referat pod tytułem *«Блистать, потрясать, покорять, повелевать», или Как Петербург перестал быть свободным от риторики городом [„Błyszczyć, wstrząsać, zniewalać, władać”, albo Jak Petersburg przestał być miastem*

wolnym od retoryki], w którym przedstawiła ona Wenecję Północy jako centrum kultury rosyjskiej i symbol manifestu zmian, wprowadzanych w Rosji po europejskiej podróży Piotra I. Wystąpienie Iriny Tarasowej (Saratow) zatytułowane «*Отчаянье я превратил в игру*»: семантика игры у Георгия Иванова [„Rozprac przekształciłem w grę”: semantyka gry Georgija Iwanowa] nasycone było przykładami semantyki gier w twórczości Georgija Iwanowa. Natomiast Andriej Ranczin w swoim referacie pod tytułem *Риторика и «классицизм» в стихотворении Иосифа Бродского «Одной поэтессе»* [Retoryka i „klasycyzm” w wierszu Josifa Brodskiego „Do pewnej poetki”] wskazał na obecność retoryki i „klasycyzmu” w utworze Josifa Brodskiego „Do pewnej poetki”. W ostatnim referacie na bydgoskiej konferencji, zatytułowanym *Преодоление риторичности: „динамическая граница” в поэтическом (прозаическом) слове* [Przełamanie retoryczności: „dynamiczna granica” w poetyckim (prozaicznym) słowie] Farida Israpowa (Machaczkała) pokazała jak za pomocą „dynamicznej granicy” w poezji można przełamać retoryczność.

Listopadowa konferencja charakteryzowała się różnorodnością zaprezentowanych tematów i szeroką problematyką wystąpień skoncentrowanych wokół retoryki. Dzięki temu każdy z uczestników mógł z jednej strony znaleźć niszę bliską własnym zainteresowaniom naukowym, z drugiej jednak rozwinąć swoje horyzonty badawcze.

Marta Zawichrowska
Bydgoszcz